

Takas, Borsa İstanbul'da gerçekleşen hisse senedi alım-satım işlemlerinin, Takasbank tarafından alıcı ve satıcı arasında hesapların kapatılması işlemidir. İşlemler, T+2 (işlem gününden 2 iş günü sonra) günü tamamlanır. Amaç; işlemlerin güvenli, düzenli ve eksiksiz şekilde sonuçlanmasını sağlamaktır. Takasbank, aracı kurumların hisse senedi ve nakit hesaplarını tutar ve işlemleri kaydeder. Bir yatırımcı X hissesini sattığında, bu hisseler alıcının hesabına, satış bedeli ise satıcının hesabına T+2 tarihinde geçer. Borsa İstanbul'un aldığı karar doğrultusunda; takas verileri 1 Ocak 2025 tarihinden itibaren Borsa İstanbul tarafından ücretli ve veri yayın lisans aboneliği gerektirecek şekilde düzenlenmeye başlamıştır.

Takas

Hissenin takasının ne anlama geldiğine bakalım. Örneğin, aşağıda Fintables Pro veya Fintables Trade Paketi alındıktan sonra Fintables üzerinden BIST lisansı alınarak karşımıza çıkan takas görünümü mevcut. Tabii burada gördüğümüz dağılım, alım-satım işlemleri, işlem gününü takip eden ikinci iş günü tanımlandığından, 2 gün önceki görünümü gösteriyor.

Takasta borsada işlem gören tipteki payların kurumlara göre dağılımını görüyoruz. Yatırımcılar takas analizi ile farklı zaman dilimlerinde kurumların takasındaki pay değişimlerine göre çıkarımlar yapma gayreti içerisinde. Bunların nasıl yapıldığını ileriki yazılarımızda tartışacağız. Şimdilik takasın genellikle ya önemli fiyat hareketlerinde ya da 1-3-6 aylık periyotlarda bakıldığını bilelim.

Aracı Kurum Dağılımı

Aracı kurum dağılımı kısmı ise yine Fintables Pro veya Fintables Trade Paketi alındıktan sonra Fintables üzerinden BIST lisansı alındığında karşımıza çıkıyor. Örneğin burada ilgili tarihte hangi kurumlardan en fazla net alış ve net satışların olduğunu görmekteyiz.

Aracı kurum dağılımında ise anlık alış-satışları görebiliriz. Burada bazen takasta kurum nezdinde pay olmadığı halde aracı kurum dağılımında satış gözüken kurumlar da yer almaktadır. Bu tür satışlara "virmanlı satış" denilir.

Aşağıda DOHOL hissesinde 2 Nisan-22 Nisan arası aracı kurum dağılımı ile 2 Nisan-25 Nisan arasındaki takas değişimi gösterilmiştir. 23 Nisan tatil olduğundan ve takas aslında bize 2 gün önceki durumu gösterdiğinden aşağıdaki 2 görünüm, esasında aynı zaman periyodunu göstermektedir. Ancak görüldüğü üzere ortada bambaşka bir tablo vardır. Bunun nedeni neredeyse her kurumdan emeklilik ve yatırım fonlarına pay alınabilmesidir. Bunlar aracı kurum dağılımında gözükmez, yalnızca takas tarafında görürüz. Örneğin aşağıda BofA verileri birbirine çok benzemektedir. Emeklilik fonları, farklı kurumlardan satış yapmıştır. Yatırım fonları ve Deutsche takasına yine farklı aracı kurumların takasından alımlar yapılmıştır. Dolayısıyla çok kısa vadede belki aracı kurum dağılımı da zaman zaman önem taşıyabilir ancak daha çok takasın değişimine bakmak gerekir.

Özetle takas analizi gerçekleştiren yatırımcılar ve analistler, genellikle aynı tarihlerdeki takas ve aracı kurum dağılımlarına bakarak, hangi kurumlara virman yapıldığını, alışların ve satışların hangi kurumlardan yapıldığını

anlamaya çalışır. Çoğu zaman takasta en çok payı olan kurumun payının artması olumlu olarak algılanırken, daha çok yabancı yatırımcıların üzerinden alım-satım yaptığı kurumlar, takastaki yatırım fonu ve emeklilik fonu pay değişimleri de bakılan verilerdendir.